

Repertoriumnummer
Datum van uitspraak 21 juni 2023
Rolnummer 2022/2570/A

Aan te bieden aan de
ontvanger

BKG-EVT
Code B

22,00 euro bijzondere bijdrage
Begrotingsfonds voor de
juridische tweedelijnsbijstand
geïnd

NEDERLANDSTALIGE RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG BRUSSEL

Vonnis – tegenspraak

Aangeboden op
Niet te registreren

10^e kamer – zoals in kortgeding

Milieustakingsvordering

*(Wet van 12 januari 1993 betreffende een vorderingsrecht inzake
bescherming van het leefmilieu)*

DE ZAAK VAN

1. De **vzw GREENPEACE BELGIUM**, met zetel te 1030 Brussel, Haachtsesteenweg 159, met ondernemingsnummer 0424.496.447,
2. De **vzw NATUURPUNT**, met zetel te 2800 Mechelen, Coxiestraat 11, met ondernemingsnummer 0434.364.713,
3. De **vzw BOND BETER LEEFMILIEU**, met zetel te 1000 Brussel, Tweekerkenstraat 47, met ondernemingsnummer 0416.114.756,
4. De **vzw WORLD WIDE FUND FOR NATURE BELGIUM**, met zetel te 1000 Brussel, Emile Jacquainlaan 90, met ondernemingsnummer 0408.656.248,
5. De **vzw DRYADE**, met zetel te 1000 Brussel, Kanonstraat 2/1, met ondernemingsnummer 0762.778.603,

eisers,

vertegenwoordigd door mr. Johan Verstraeten, advocaat met kantoor te 3000 Leuven, Fonteinstraat 1A bus 501 (info@advocaten-leuven.be).

TEGEN

Het **VLAAMSE GEWEST**, vertegenwoordigd door de Vlaamse regering, in de persoon van de Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, met kabinet gevestigd te 1210 Sint-Joost-ten-Node, Koning Albert II-laan 7,

verweerder,

vertegenwoordigd door mr. Gregory Verhelst, advocaat met kantoor te 2000 Antwerpen, Bouwmeestersstraat 11 (gregory.verhelst@verhelst-law.be).

* * *

I. PROCEDURE

De rechtbank heeft onder meer kennis genomen van:

- de dagvaarding, betekend aan verweerder op 12 juli 2022,
- de syntheseconclusie voor verweerder, elektronisch neergelegd op 19 mei 2023,
- de syntheseconclusie voor eisers, elektronisch neergelegd op 1 juni 2023,
- de stukken van de partijen.

De raadslieden van de partijen zijn gehoord tijdens de openbare terechtzitting van 7 juni 2023. Vervolgens zijn de debatten gesloten en is de zaak in beraad genomen.

II. FEITEN

De discussie tussen de partijen handelt over de waterkwaliteit in het Vlaamse gewest, en meer in het bijzonder de doelstellingen voor de nitraatconcentraties die zijn opgenomen in de vierjarige mestactieplannen (MAP), waarbij thans MAP6 (nog) van toepassing is dat initieel voorzien was voor de periode 2019-2022.

Eisers zijn verenigingen zonder winst oogmerk die onder meer de bescherming van het leefmilieu tot doel hebben.

Greenpeace, eerste eiseres, stelt verweerder met een brief van 4 maart 2021 in gebreke om binnen 30 dagen het MAP bij te stellen opdat het tegemoet zou komen aan de Europese nitraatdoelstellingen, en alle maatregel te treffen tot de implementatie en de correcte handhaving ervan.

Verweerder antwoordt op deze ingebrekestelling met een brief van 9 april 2021.

Op 8 april 2022 stellen eisers verweerder (opnieuw) in gebreke, waarbij dezelfde eis wordt herhaald waarvan sprake in de brief van 4 maart 2021.

Op 12 juli 2022 gaan eisers over tot dagvaarding van verweerder op grond van artikel 1 van de wet van 12 januari 1993 betreffende een vorderingsrecht inzake bescherming van het leefmilieu (Milieustakingswet).

Met een brief van 15 februari 2023 deelt de Europese Commissie aan de minister van Buitenlandse Zaken mee dat zij van mening is dat België niet voldaan heeft aan de verplichtingen op grond van artikel 5, lid 5 van de Richtlijn 91/676/EEG van 12 december 1991 van de Raad inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (Nitraatrichtlijn), met name omdat België heeft verzuimd op het grondgebied van het Vlaamse gewest aanvullende en verscherpte maatregelen te nemen zodra duidelijk werd dat de genomen maatregelen niet toereikend waren om de doelstellingen van de richtlijn te verwezenlijken. België krijgt twee maanden vanaf de ontvangst van de brief om haar opmerkingen over het standpunt van de Europese Commissie mee te delen.

Met een brief van 17 april 2023 deelt verweerder zijn opmerkingen mee. Er wordt in de brief overwogen dat dat Vlaanderen de bezorgdheid van de Europese Commissie ter harte heeft genomen en een ontwerp van 7^e actieprogramma (MAP7) heeft uitgewerkt waarbij wordt gestreefd naar een reductie van de nutriëntenverliezen uit land- en tuinbouw om de

waterkwaliteit in lijn te brengen met de Europese doelstellingen. Het plan, aldus verweerder, zal lopen vanaf 2024 tot en met 2027.

III. VORDERING

Eisers vorderen het volgende in hun syntheseconclusie:

“Na partijen gepoogd te hebben te verzoenen;

De vordering van verzoekende partijen ontvankelijk en gegrond te verklaren;

Dienvolgens

Vast te stellen dat gedaagde artikel 3, lid 1 Nitraatrichtlijn juncto artikel 13, §1 van het Mestdecreet schendt doordat het nitraatgehalte van het water de norm van 50 mg/nitraat/liter overschrijdt.

Gedaagde te veroordelen om:

- aanvullende of verscherpte maatregelen te treffen om de doelstelling van de richtlijn te bereiken; en*
- de selectie van de aanvullende of verscherpte maatregelen te motiveren op basis van doeltreffendheid en kosten ten opzichte van eventuele andere preventieve maatregelen;*

met name dat deze maatregelen worden getroffen en motivering wordt opgemaakt binnen 3 maanden na betekening van deze beslissing, onder verbeurte van een dwangsom van 10.000 EUR per dag vertraging én dat er geen overschrijdingen van de norm van 50 mg/nitraat/liter water meer worden vastgesteld vanaf 9 maanden na de betekening van deze beslissing, eveneens onder verbeurte van een dwangsom van 10.000 EUR per dag vertraging.

Gedaagde te veroordelen tot de kosten van het geding, met inbegrip van de rechtsplegingsvergoeding, zoals voorzien in art. 1022 Ger. W.;”

Verweerder vraagt het volgende in zijn syntheseconclusie:

“Voorafgaand te onderzoeken of verzoening mogelijk is;

De vordering onontvankelijk, minstens ongegrond te verklaren, minstens wat de gevorderde termijnen en dwangsommen betreft, en minstens in zoverre eiseressen vorderen dat er geen overschrijdingen van de norm van 50 mg/nitraat/liter water meer zouden mogen worden vastgesteld binnen een door Uw Zetel te bepalen termijn;

Hoogst ondergeschikt wordt gevraagd om de termijn die Uw Zetel alsnog onmogelijkerwijze zou verbinden aan een bevel om aanvullende of verscherpte maatregelen te treffen, te bepalen op minstens 15 maanden vanaf de betekening van het vonnis;

Hoe dan ook is er geen noodzaak tot de bepaling van een dwangsom, of minstens dienen de gevorderde dwangsommen sterk gereduceerd te worden;

Eiseressen te veroordelen tot de kosten van het geding, waaronder de kost van dagvaarding en de rechtsplegingsvergoeding begroot op 1.680 euro (te actualiseren)."

IV. BEOORDELING

Schending Taalwet?

Verweerder voert aan dat in de dagvaarding (titel 2.4) en in de conclusies van eisers sprake is van Engelstalige citaten die niet vergezeld gaan van een vertaling in het Nederlands. Conform de artikelen 2 en 40 van de Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken (hierna: Taalwet) leidt dit tot de absolute en ambtshalve vast te stellen nietigheid van de gedinginleidende akte en, ten overvloede, van de later neergelegde conclusies zodat de vordering moet worden verworpen, aldus verweerder.

Zowel in de dagvaarding als in de conclusies van eisers is een citaat in de Engelse taal opgenomen, afkomstig uit de bijlagen bij een zogenaamde 'observatiebrief' van de Europese Commissie van 22 mei 2022. Hoewel – behalve in de laatste conclusie van eisers – geen vertaling is opgenomen van het citaat, moet samen met eisers worden vastgesteld dat zowel in de dagvaarding als in de (latere) conclusies de zakelijke inhoud van het citaat in de Nederlandse taal is weergegeven, met name in de drie alinea's die de alinea met de aankondiging van het citaat en het citaat zelf voorafgaan. Dit blijkt overigens ook duidelijk uit de alinea die het citaat aankondigt aangezien hier wordt overwogen dat wat in de voorgaande alinea's is gesteld, ook "(...) nogmaals [wordt] benadrukt" in de bijlagen bij observatiebrief.

De exceptie van nietigheid wordt verworpen.

Rechtsmacht

Onder de hoofding 'onontvankelijkheid' voert verweerder aan dat eisers op basis van de Nitraatrichtlijn niet beschikken over enig subjectief recht. Er vloeien uit de richtlijn enkel verplichtingen voort ten aanzien van verweerder om de regelgeving zo vorm te geven dat bepaalde doelstellingen worden gerealiseerd. Verweerder zet in dat verband uiteen dat hij thans

bezig is met de uitwerking en omzetting van MAP7 en bijgevolg zijn verplichtingen uit de Nitraatrichtlijn nakomt, zonder dat er sprake is van enig foutief stilstaan. Volgens verweerder beschikt hij over een zekere manoeuvreerruimte bij de keuze van de wijze waarop de voorschriften van de richtlijn ten uitvoer moeten worden gelegd. Die beleidsvrijheid moet door de rechterlijke macht gerespecteerd worden, zowel wat de beoordeling van de noodzaak van eventuele aanvullende of verscherpte maatregelen betreft, als met betrekking tot de inhoud, de draagwijdte en vooral wat betreft het volkomen onrealistische tijdsplan zoals gevraagd door eisers, aldus verweerder. Daarbij dringt zich volgens verweerder ook de vaststelling op dat de door eisers gevorderde maatregelen een decretale grondslag vereisen en niet kunnen worden geregeld door uitvoeringsbesluiten. Volgens verweerder moet de rechtbank zich, in het licht van het beginsel van de scheiding der machten, beperken tot het eventueel vaststellen van de buitencontractuele aansprakelijkheid en de toekenning van een schadevergoeding, en kan aan verweerder (als wetgever) niet worden opgelegd dat hij in de ene of de andere zin moet optreden, noch kan daartoe een termijn worden opgelegd. Om die redenen is de vordering van eisers onontvankelijk, aldus verweerder.

Hoewel verweerder de voormelde exceptie onder de hoofding 'onontvankelijkheid' plaatst, blijkt dat zij betrekking heeft op de vraag of de rechtbank over rechtsmacht beschikt.

Bij vraag of de rechtbank over rechtsmacht beschikt, moet worden nagegaan wat het werkelijk en rechtstreeks voorwerp van de vordering is (vgl. Cass. AR C.08.0429.N, 24 september 2010).

Het eerste gedeelte van de vordering van eisers is gericht op de vaststelling van een schending van artikel 3, lid 1 Nitraatrichtlijn juncto artikel 13, §1 van het decreet van 22 december 2006 houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (Mestdecreet), met name omdat het nitraatgehalte van het water in het Vlaamse gewest de door eisers vooropgestelde norm van 50 mg/l zou overschrijden. Aan deze vordering is een aanvullend onderdeel gekoppeld, met name *"(...) dat er geen overschrijdingen van de norm van 50 mg/nitrat/liter water meer worden vastgesteld vanaf 9 maanden na de betekening van deze beslissing, eveneens onder verbeurte van een dwangsom van 10.000 EUR per dag vertraging."*

Het blijkt niet dat de exceptie van verweerder is gericht tegen dit gedeelte van de vordering van eisers. De vraag of de norm van 50mg/l nitraat in het water effectief voortvloeit uit de Nitraatrichtlijn betreft de grond van de zaak. Over dit gedeelte van de vordering beschikt de rechtbank over rechtsmacht.

Met het tweede gedeelte van hun vordering vragen eisers dat verweerder wordt veroordeeld om:

- aanvullende of verscherpte maatregelen te nemen om de doelstelling van de Nitraatrichtlijn te bereiken,
- de selectie van de aanvullende of verscherpte maatregelen te motiveren op basis van doeltreffendheid en kosten ten opzichte van eventuele andere preventieve maatregelen,
- de voorgaande maatregelen met motivering te nemen binnen 3 maanden na betekening van de beslissing van de rechtbank, en dit onder verbeurte van een dwangsom van 10.000,00 euro per dag vertraging.

Artikel 5, lid 5 van de Nitraatrichtlijn stelt:

“De Lidstaten treffen bovendien in het kader van de actieprogramma's de aanvullende of verscherpte maatregelen die zij noodzakelijk achten, indien al aanstonds of in het licht van de bij de uitvoering van de actieprogramma's opgedane ervaring duidelijk wordt dat de in lid 4 bedoelde maatregelen niet toereikend zijn om de in artikel 1 genoemde doelstellingen te verwezenlijken. Bij het selecteren van die maatregelen houden de Lidstaten rekening met de doeltreffendheid en kosten ervan ten opzichte van die van eventuele andere preventieve maatregelen.”

Het tweede gedeelte van de vordering vloeit duidelijk voort uit deze bepaling aangezien eisers de bewoordingen ervan bijna letterlijk overnemen.

Europese richtlijnen, zoals de Nitraatrichtlijn, zijn als gevolg van de hiërarchische voorrang van het Europese recht en op grond van artikel 288 VWEU onderdeel van de Belgische rechtsorde – zij zijn bindend voor de Belgische overheden, inclusief de rechtscollèges. De vraag of zij al dan niet omgezet zijn in ‘Belgisch’ recht is daarbij niet relevant. Zodra een Europese richtlijn is uitgevaardigd en in werking getreden, vormt die een onderdeel van de Belgische rechtsorde en betreft het een norm waaraan een bepaalde toestand of een (niet-)handelen kan getoetst worden. Die potentiële toetsing kan eventueel op niets uitdraaien omdat de Europese richtlijn wordt beschouwd als zijnde (nog) niet bindend voor de rechtsverhouding in kwestie, maar dat is een gevolgtrekking die gebeurt door een beoordeling ten gronde en niet door bij voorbaat de richtlijn als te toetsen norm uit te sluiten.

Hoewel in artikel 5, lid 5 van de Nitraatrichtlijn een bepaalde appreciatiemarge wordt gelaten aan de lidstaten, blijkt volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie dat natuurlijke en rechtspersonen, zoals eisers, van de bevoegde nationale autoriteiten moeten kunnen eisen dat zij een bestaand actieprogramma wijzigen of overeenkomstig artikel 5, lid 5, van de Nitraatrichtlijn aanvullende of verscherpte maatregelen vaststellen zolang het nitraatgehalte in het grondwater zonder die maatregelen op een of meer meetplaatsen in de zin van artikel 5, lid 6, van die richtlijn meer dan 50 mg/l bedraagt of zou kunnen bedragen (vgl. HvJ nr. C-197/18, 3 oktober 2019, Wasserleitungsverband).

Deze vaststelling van het Hof van Justitie strookt met de internrechtelijke opvatting van de rechtsmacht van de hoven en rechtbanken waarbij wordt aangenomen dat:

- de rechter in beginsel het foutieve karakter van een schadeveroorzakende handelwijze van de uitvoerende of de wetgevende macht mag beoordelen, en hij zich hiermee niet mengt in de wetgevende functie of in het politiek proces van de totstandkoming van de (formele of materiële) wetten (vgl. Cass. AR C.02.0570.F, 28 september 2006),
- rekening houdend met het algemeen rechtsbeginsel van de scheiding der machten, de rechter aan het bestuur evenwel zijn beleidsvrijheid niet mag ontnemen en zich niet in de plaats van het bestuur mag stellen (vgl. Cass. AR C.14.0120.N, 26 december 2014; Cass. AR C.21.0219.N, 16 juni 2022), waarbij hij bijvoorbeeld niet, naar zijn eigen opvatting, bepaalde criteria in de plaats mag stellen die tot een andere beslissing van het bestuur leiden (vgl. Cass. AR C.03.0346.N, C.03.0448.N, C.03.0449.N, 4 maart 2004), behalve indien het een volstrekt gebonden bevoegdheid van het bestuur betreft (vgl. Cass. AR C.18.0055.N, 25 januari 2021).

Met het tweede gedeelte van hun vordering vragen eisers in wezen dat verweerder wordt bevolen om binnen een bepaalde termijn overeenkomstig artikel 5, lid 5 van de Nitraatrichtlijn aanvullende of verscherpte maatregelen vast te stellen, zonder hierbij in te gaan op de wijze waarop deze maatregelen moeten worden vastgesteld en de concrete invulling ervan. Ook voor dit gedeelte van de vordering beschikt de rechtbank, in het licht van de rechtspraak van het Europese Hof van Justitie, over rechtsmacht.

Bevoegdheid

Er is geen betwisting over de bevoegdheid van deze rechtbank. Er worden geen ambtshalve excepties ontwaard met betrekking tot de bevoegdheid.

Ontvankelijkheid

Hoewel verweerder de ontvankelijkheid van de vordering in vraag stelt, blijkt dat deze exceptie betrekking heeft op de rechtsmacht van de rechtbank (zie hierboven). De ontvankelijkheid van de vordering staat voor het overige niet ter betwisting. Er worden geen ambtshalve excepties tot niet-ontvankelijkheid ontwaard.

Verzoening?

Op de zitting van 7 juni 2023 is, voor elk debat ten gronde, gebleken dat een verzoening tussen partijen niet mogelijk is.

Ten gronde

Standpunt partijen

Volgens eisers is er sprake van een kennelijke inbreuk op één of meer bepalingen van wetten, decreten, ordonnanties, verordeningen of besluiten betreffende de bescherming van het leefmilieu als bedoeld in artikel 1 van de Milieustakingswet. Volgens eisers maakt het nalaten van verweerder – in het bijzonder een grondige herziening van het MAP6 voor een effectieve omzetting van de Nitraatrichtlijn - een inbreuk uit op de Nitraatrichtlijn en het Mestdecreet, met name wordt de eutrofiëring niet doeltreffend voorkomen en is er niet voldaan aan de norm van 50mg/l nitraat in het water. Eisers stellen dat er sprake is van milieuschade omdat een teveel aan fosfaat of nitraat zorgt voor eutrofiëring van het water, zijnde een overproductie van algen. Deze overproductie van algen leidt onder meer tot een tekort aan zuurstof in het water waardoor vissen sterven, situaties die gevaarlijk kunnen zijn voor mensen (giftige algen) en vervuiling van drinkwater. Daarom vragen eisers dat de maatregelen worden opgelegd met een dwingende termijn en onder verbeurte van dwangsommen zoals opgenomen in het beschikkend gedeelte van hun conclusie.

Verweerder zet onder meer het volgende uiteen:

- Er kan het Vlaamse gewest geen stilzitten worden verweten, rekening houdend met de verschillende MAP's die zijn aangenomen, de verschillende initiatieven die zijn genomen in het kader van het MAP6 (handhaving, versterkte opvolging mestvervoer,...), het vertraagd effect van de reeds genomen maatregelen en de handelingen die de Vlaamse regering momenteel stelt in het kader van de opmaak van MAP7;
- Er is geen sprake van een kennelijk inbreuk als bedoeld in artikel 1 van de Milieustakingswet omdat niet is aangetoond dat er op vandaag sprake is van een ontoereikend maatregelenpakket dat tot een toepassing van artikel 5, lid 5 van de Nitraatrichtlijn zou nopen, er alleszins een globale herziening van het MAP lopende is (ontwerp MAP7) waarbij enkele eisende partijen betrokken werden en waardoor het nut van de gevraagde maatregelen, in het bijzonder rekening houdend met het tijdsverloop, niet is aangetoond, en omdat niet blijkt dat er sprake is van een ernstige en manifeste milieuovertreding;
- Er kunnen geen maatregelen worden opgelegd omdat reeds maatregelen worden genomen, het nemen van dergelijke maatregelen binnen de discretionaire bevoegdheid van de overheid vallen en eisers alleszins niet concreet aantonen waarom bepaalde maatregelen noodzakelijk zijn;
- De termijnen die eisers koppelen aan de gevraagde maatregelen zijn onrealistisch en er is in elk geval geen reden voorhanden dwangsommen te koppelen aan een eventuele veroordeling;

- Tot slot vraagt verweerder over te gaan tot een belangenafweging en in het kader van deze afweging te oordelen dat geen maatregelen, termijnen of dwangsommen moeten worden opgelegd.

Beoordeling

Uit de voorgelegde gegevens - in het bijzonder het mestrapport 2020 (stuk 6 van eisers), het mestrapport 2021 (zie stuk 4 van verweerder) en de ingebrekestelling van de Europese Commissie van 15 februari 2023 (zie stuk 11 van verweerder) - blijkt afdoende dat de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater in het Vlaamse gewest de laatste jaren niet alleen onvoldoende verbetert, doch dat er op bepaalde punten zelfs sprake is van een verslechtering van de kwaliteit, in het bijzonder wat betreft de vastgestelde overschrijdingen van de drempelwaarde van 50 mg/l nitraat in het water.

Met eisers moet worden vastgesteld dat verweerder hierdoor niet tegemoetkomt aan de verplichtingen die zijn opgelegd door onder meer de artikelen 3 en 5 van de Nitraatrichtlijn – met inbegrip van de bijlagen van de richtlijn -, evenals artikel 13 van het Mestdecreet.

In tegenstelling tot wat verweerder lijkt te impliceren, blijkt dat zowel de Nitraatrichtlijn als het Mestdecreet duidelijke verplichtingen oplegt ten aanzien van het Vlaamse gewest, in het bijzonder dat de verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen zowel in het grond- als in het oppervlaktewater kleiner blijft dan 50 mg nitraat per liter en de eutrofiëring van oppervlaktewater wordt vermeden. Deze verplichtingen – waarbij in de bijlage I bij de richtlijn een onderscheid wordt gemaakt voor de drempelwaarde bij grondwater en de eutrofiëring bij oppervlaktewater - zijn doelstellingen die reeds uit de in 1991 aangenomen Nitraatrichtlijn voortvloeien en die minstens sinds 2006 zowel voor grond- als oppervlaktewater zijn ingeschreven in artikel 13 van het Mestdecreet.

Voorts stelt de rechtbank samen met eisers en de Europese Commissie vast dat verweerder in het licht van de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater in het Vlaamse gewest gehouden is aanvullende of verscherpte maatregelen te nemen als bedoeld in artikel 5, lid 5 van de Nitraatrichtlijn, deze maatregelen nog niet zijn genomen en het in het licht van de toepasselijke regelgeving niet mogelijk is het nemen van deze maatregelen uit te stellen tot de vaststelling van MAP7 (zie bladzijde 22 van de brief van de Europese Commissie van 15 februari 2023, stuk 11 van verweerder). Het wordt in dat verband aangenomen dat lidstaten aanvullende of verscherpte maatregelen als bedoeld in artikel 5, lid 5 van de richtlijn moeten treffen zodra de noodzaak daarvan voor het eerst is vastgesteld, en dat zij hiertoe de toestand van de wateren nauwlettend in het oog moeten houden (vgl. HvJ nr. C-543/16, 21 juni 2018, Commissie/Duitsland).

Hoewel verweerder maatregelen heeft ondernomen in het kader van MAP6, staat het op basis van de voorgelegde gegevens afdoende vast dat deze niet toereikend zijn om de doelstellingen van de Nitraatrichtlijn en het Mestdecreet te verwezenlijken.

Het feit dat het effect van (bepaalde) maatregelen van het MAP6 of van andere MAP's slechts met enige vertraging zichtbaar zouden zijn, doet geen afbreuk aan de voorgaande vaststellingen aangezien op dit ogenblik vaststaat dat de reeds (genomen) maatregelen niet toereikend zijn om de doelstellingen van de Nitraatrichtlijn te verwezenlijken. Het is voor een toepassing van artikel 5, lid 5 van de Nitraatrichtlijn overigens niet vereist dat wordt aangetoond dat de reeds vastgestelde maatregelen ondoeltreffend zijn (vgl. HvJ nr. C-197/18, 3 oktober 2019, Wasserleitungsverband, overweging nr. 61). Het is voldoende dat blijkt dat zonder die maatregelen het nitraatgehalte in het grondwater meer dan 50 mg/l bedraagt of zou kunnen bedragen, wat hier ontegensprekelijk het geval is.

Het staat daarnaast vast dat er sprake is van belangrijke milieuschade aangezien de verontreiniging door nitraten, in het bijzonder de overschrijding van de drempelwaarde die is vastgelegd in de Nitraatrichtlijn en het Mestdecreet en de eutrofiëring van het oppervlaktewater, onder meer leidt tot een versnelde groei van algen en hogere plantaardige levensvormen met als gevolg een ongewenste verstoring van het evenwicht tussen de verschillende in het water aanwezige organismen en een verslechtering van de waterkwaliteit, waarbij zowel de gezondheid van de mens, het leven en de aquatische ecosystemen kunnen worden geschaad, de mogelijkheden tot recreatie kunnen worden aangetast of een ander rechtmatig gebruik van het water kan worden gehinderd (zie artikel 2, i) en j) van de Nitraatrichtlijn).

De kennelijke inbreuk als bedoeld in artikel 1 van de Milieustakingswet staat vast.

Rekening houdend met deze inbreuk is het gepast maatregelen op te leggen ter voorkoming van (verdere) schade aan het leefmilieu. Deze maatregelen kunnen worden gekaderd binnen artikel 5, lid 5 van de Nitraatrichtlijn zoals gevraagd door eisers. Eisers stellen daarbij terecht dat het niet relevant is op welke wijze verweerder de aanvullende of verscherpte maatregelen neemt, zelfs al zou dit (moeten) gebeuren door middel van een decreetwijziging.

Daarentegen is er op dit ogenblik geen reden voorhanden om aan de opgelegde maatregelen ook de verplichting te koppelen dat *"(...) er geen overschrijdingen van de norm van 50 mg/nitrat/liter water meer worden vastgesteld vanaf 9 maanden na de betekening van deze beslissing (...)".* Het opleggen van een dergelijke 'deadline' is in het licht van de verplichting die voortvloeit uit artikel 5, lid 5 van de Nitraatrichtlijn en de met dit vonnis opgelegde maatregelen voorbarig.

Bij het opleggen van de termijn waarbinnen de voormelde maatregelen moeten worden genomen, houdt de rechtbank onder meer rekening met het tijdsverloop en de afhandeling van de verschillende actieprogramma's (MAP's) sinds 1996, en in het bijzonder de aanhoudende overschrijdingen van de drempelwaarde zoals vastgelegd in de Nitraatrichtlijn, doch ook met de complexiteit van het probleem en de koppeling ervan aan verschillende beleidsdomeinen.

Het is vooralsnog niet nodig een dwangsom te koppelen aan de maatregelen die met dit vonnis worden opgelegd. Hoewel verweerder weliswaar een inbreuk heeft gepleegd die gevolgen heeft voor het leefmilieu en de volksgezondheid, stelt de rechtbank in het licht van de voorgelegde gegevens vast dat er op dit ogenblik geen reden is om aan te nemen dat verweerder zich niet zal conformeren naar de maatregelen die zijn opgelegd met dit vonnis.

Enige (verdere) belangenafweging doet aan de voorgaande vaststellingen geen afbreuk.

V. KOSTEN

Verweerder is te beschouwen als de partij die in het ongelijk is gesteld en wordt veroordeeld tot de kosten van het geding, zoals hierna bepaald. Het rolrecht wordt ten laste gelegd van verweerder doch deze is conform artikel 161, 1° bis en artikel 279/1 van het wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten vrijgesteld.

VI. BESLISSING

De heer F. van Dievoet, rechter, aangesteld om de voorzitter van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg zetelend te Brussel te vervangen, bijgestaan door mevrouw I. Kuys, griffier,

In eerste aanleg, op tegenspraak en zoals in kort geding,

Rekening houdend met de bepalingen van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken,

Verklaart de vordering van eisers ontvankelijk en in de volgende mate gegrond,

Stelt vast dat verweerder artikel 3, lid 1 van de Nitraatrichtlijn en artikel 13, §1 van het Mestdecreet schendt doordat het nitraatgehalte van het grond- en oppervlaktewater de norm van 50 mg/l overschrijdt,

Legt verweerder het bevel op om binnen een termijn van 6 maanden na de betekening van deze beslissing aanvullende of verscherpte maatregelen te treffen als bedoeld in artikel 5, lid 5 van de Nitraatrichtlijn, en om bij het selecteren van die maatregelen rekening te houden met de doeltreffendheid en kosten ervan ten opzichte van die van eventuele andere preventieve maatregelen,

Veroordeelt verweerder tot de kosten van het geding, aan de zijde van eisers vastgesteld op een rechtsplegingsvergoeding van 1.800,00 euro en de dagvaardingskosten van 199,36 euro (bijdrage BJB-fonds van 22,00 euro reeds inbegrepen).

Deze beslissing is uitgesproken op de openbare terechtzitting van de 10^e kamer van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel, op **21 juni 2023**.

waar aanwezig waren en zitting namen:

De heer F. van DIEVOET: rechter,
Mevrouw I. KUYS: griffier.

I. KUYS

F. van DIEVOET